

Ivana Tomić, MA
Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik

UDK 821.163.4(497.6).09 Mulabdić E. (049.3)

**VEDAD MULAVDIĆ, JEZIČKE ODLIKE U DJELU
EDHEMA MULABDIĆA, RADOVI, KNJ. XXV, INSTITUT
ZA JEZIK UNIVERZITETA U SARAJEVU, SARAJEVO
2020**

Ovom monografijom razrađen je jezik djela Edhema Mulabdića, jednog od prvih modernih pripovjedača u bošnjačkoj književnosti. Da bismo razumjeli današnju problematiku standardnih jezika u Bosni i Hercegovini nužno je znanje o jeziku i jezičkoj normi u bližoj i daljoj prošlosti. Ova knjiga upravo je dobra podloga za to i nudi nam niz informacija u vezi s tim. Razmatra se pitanje nominacije jezika i uopće provođenje jezičke politike u rasponu od druge polovine XIX vijeka, kroz cijeli XX vijek – kada je u upotrebi bio zajednički standardni jezik tzv. *srpskohrvatski/hrvatskosrpski*. Imati saznanje o prethodnim dešavanjima itekako je značajno, posebno što od devedesetih godina XX vijeka dolazi do raslojavanja zajedničkog jezika te se otvara pitanje varijanata kako zapadne tako i istočne i tzv. bosanskohercegovačkog standardnojezičkog izraza, da bi početkom XXI vijeka egzistirali i/ili bili u upotrebi tri zasebna jezika – bosanski, hrvatski i srpski. Usmjeravanjem pažnje na nominaciju jezika uz razrađenu analizu piščeva jezika autor ukazuje na historijski kontinuitet i razvoj književnih jezika. Dakle, istraživanju se pristupilo s aspekta više naučnih disciplina: historije književnog jezika, književne historije, sociolingvistike i normativistike. Pored razjašnjenja strukturalnih pitanja ondašnjeg jezika ujedno se pristupilo i promatranju leksičke građe, pri čemu je u fokus došao i lingvističko-stilski aspekt.

Jezički izraz u ovim tekstovima se posmatrao zajedno s književnim. Prilikom izbora građe, pored reprezentativnosti i značaja samog teksta za historiju književnosti, primijenjen je žanrovski princip – posebno je

razmatran jezik Mulabdićeve poezije, a posebno jezik njegovih romana, drama i pripovijetki. Autor se fokusirao na teme koje su dosada manje obrađivane sa književnohistorijskog te još manje sa jezičkog stanovišta kakvi su prevodi, narodne umotvorine te tekstovi o jeziku. Književno djelo i jezički izraz sagledani su u kontekstu južnoslavenske interliterarne zajednice.

Knjiga ima četiri poglavlja *Uvod*, *Proza*, *Ostali žanrovi* te *Zaključak*. U sklopu uvodnih izlaganja prezentirani su ciljevi i zadaci istraživanja ove monografije, biografija i bibliografija Edhema Mulabdića kao i dosadašnja proučavanja u vezi sa životom i radom ovog bošnjačkog pisca. Posebna pažnja se posvetila njegovom društvenom angažmanu, kao jednom od prvih pregalaca unutar procesa evropeizacije bosanskohercegovačke i bošnjačke književnosti.

U okviru poglavlja *Proza* razmatran je književnojezički izraz u romanima *Nova vremena* i *Zeleno busenje* te zbirci pripovjedaka *Na obali Bosne*. Analiziran je i Mulabdićev prevod romana *Sudbina jedne porodice* turskog pisca Mehmeda Dželala, čime se pokušalo ukazati na prevodilačku djelatnost kao značajan segment ukupnog Mulabdićevog književnog djelovanja te razmotriti kakav je odnos između jezika prevoda i jezika njegovih originalnih djela. Glavni zaključak do kojeg autor knjige Vedad Mulavdić dolazi jeste da je jezik originalnog književnog stvaralaštva utjecao na jezik prevoda. Također, analiziran je i odnos književnojezičkog izraza u djelu Edhema Mulabdić sa književnojezičkim izrazom hrvatskih realističnih pisaca i drugih autora, koji su prema svjedočenju samog pisca bili njegovi književni uzori. Uzimana je u obzir sama poetika, sam način pisanja djela, ali i jezik kojim su ta djela pisana. Poseban fokus stavljen je na one osobine piščeva izraza koje su mogle naglasiti njegovu slojevitost te koje oslikavaju osobine samog bosanskog jezika – tako su obrađeni: grafija, afrikati, refleksi jata, sažimanje vokalskih grupa, redukcija samoglasnika, pisanje velikog i malog slova, sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi, riječi s glasovnim alternacijama, glas *h*, jekavsko jotovanje te leksika – u okviru koje su razmatrani kroatizmi, turcizmi i dijalektizmi. Od morfoloških crta unutar ove knjige razmatrani su sljedeći aspekti: kratka množina, neodređeni pridjevski vid i sl. U sklopu ovog poglavlja obrađeni su i frazemi, a fokus je stavljen na utvrđivanje porijekla i stilskog potencijala frazema, vrstu i tipove frazema, kao i njihovu frekventnost u određenom tipu teksta. Obrađeni su frazemi u čijem

su leksičkom jezgru riječi orijentalnog porijekla ili riječi iz dijalekta te frazemi sa redupliciranim leksemima. Kako autor zaključuje, mnogi od potvrđenih frazema i danas su u upotrebi u bosanskom jeziku kako u govornoj tako i u pisanoj realizaciji.

U okviru poglavlja *Ostali žanrovi* prezentirane su književne i jezičke karakteristike Mulabdićevih drama *Miraska*, i *Svak na posao*. I ovdje je fokus stavljen najviše na dijalekatske osobitosti, a posebno one karakteristične za Mulabdićev istočnobosanski dijalekt. Zabilježene su i poslovice te bogata frazeološka građa. Razmatrana je i poezija, pri čemu su obrađene tri pjesme: “Pozdrav Riza-begu Kapetanoviću”, “Iza sna” te “Kostin lov”. I ovdje je kao i u prethodnom poglavlju pažnja posvećena pravopisnim tendencijama, fonetskim, morfološkim te leksičkim osobitostima. Kako je Mulabdić sakupljao djela narodne književnosti: priče, poslovice, narodne pjesme, zagonetke, izreke te ih objavljivao u ondašnjim listovima i časopisima, autor u sklopu ovog poglavlja daje i prikaz vremenskog slijeda Mulabdićevog bavljenja narodnom književnošću. U sklopu posljednjeg naslova ovog poglavlja – *Mulabdićevi tekstovi o jeziku* autor se pozabavio i Mulabdićevim stavom i odnosom prema jeziku – od onih teorijskih pitanja jezika, preko analize jezika i stila u djelima pojedinih pisaca, do pitanja jezičke kulture i nastave maternjeg jezika u školama. Posebna pažnja posvećena je jezičkoj kulturi, koju je Mulabdić isticao kao značajan segment ukupnog jezičkog pitanja.

Generalni zaključak autora ove monografije jeste da književnojezički izraz Edhema Mulabdića predstavlja složenu strukturu koju čine četiri sloja: sloj narodne književnosti, dijalekatski sloj, sloj frazeoloških jedinica i sloj hrvatske realističke književnosti. Na kraju knjige izdvojeni su *Izvori* i *Literatura* te *Imenski registar* uz dvije *Recenzije* akademika Dževada Jahića i dr. Jasmina Hodžića. Što se tiče formalne organizacije teksta knjiga ima 341 stranicu.